

Rakennesuunnitelma 2040+

Kunnanhallitus 21.08.2023 § 210

Valmistelija yleiskaavoittaja Sini Suontausta

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä on pyytänyt lausuntoja Rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta kaupunkiseudun kunnilta ja sidosryhmiltä.

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ tarkastelee kaupunkiseutua toiminnallisena kokonaisuutena. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelmalla on useita tehtäviä. Se on kuntien yhteinen viesti asukkaille, yrityksille, sijoittajille ja valtiolle siitä, millaista kaupunkiseutua haluamme rakentaa.

Asiantuntijavalmistelun ja poliittisen ohjauksen lisäksi seudun asukkaat ovat osallistuneet päivitykseen. Myös elinkeinoelämän asiantuntijuutta on hyödynnetty valmistelussa. Kuntien valtuustojen hyväksyttyä rakennesuunnitelman 2040+ käynnistyy valtion ja kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024–2027 valmistelu.

Suunnitelman tavoitteet kytkeytyvät kolmeen kestävyYTEEN – ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN. Ratkaisuja kuvataan kolmella teemakartalla: Arki (lumoava arki), Rakenne (fiksi kasvu) sekä Elinkeinot ja yhteydet (maailmalle avoin) ja niiden perusteluista. Arjen kartta esittää seudullisesti merkittävät keskukset, kestävä liikumisen, palvelujen sijoittumisen ja seudun sini-vihreän verkoston. Rakenteen kartta kuvaa kasvun kohdentumisen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisyn sekä vahvan joukkoliikenteen vyöhykkeen. Elinkeinot ja yhteydet -kartalla tarkastellaan seudullisesti merkittävät yritysalueet, työpaikkakeskittymien painopisteet sekä kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus ja liikenneyhteydet. Lopuksi esitetään koostekartta keskeisimmistä painotuksista. Kartat ovat yleispiirteisiä ja nojaavat aiemmin hyväksytyihin rakennesuunnitelmiin. Niiden tarkoitus on korostaa ajankohtaisia teemoja, jotka kaipaavat erityistä huomiota.

Lempäälän lausunto

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnos määrittelee asetettujen tavoitteiden mukaisesti hyvin nykytilannekuvan sekä esittää ansiokkaasti tulevaisuuden ratkaisuja ja jatkotoimenpiteitä, joiden avulla kaupunkiseudun aktiivinen kehittäminen on mahdollista tulevaisuudessa.

Lempäälän kunta näkee kuitenkin tarpeelliseksi tarkastella vielä muutamaa asiaa, joilla on vaikutusta koko kaupunkiseudun tulevaisuuden kehitykselle, ennen kuin rakennesuunnitelma 2040+ viedään hyväksymiskäsittelyyn.

Arki

Rakennesuunnitelmassa on osoitettu keskusten välinen ekologinen, vapaa-ajan ja virkistykseen verkosto, jossa ekologiset ja virkistykseen laadukäytävät erotellaan toisistaan. Viherrakenteen kehittämisen laadullinen tavoite on seudun keskusten kytkeminen toisiinsa virkistys- ja ekologisilla yhteyksillä. Lempäälä pitää tärkeänä huomioida, että rakennesuunnitelma on kuntien yhteinen vapaaehtoinen suunnitteluväline,

ja jotta siihen voidaan sitoutua, se ei voi olla ristiriidassa oikeusvaikutteisten kaavojen kanssa. Varsinaisen kunnan rakenteen sisällä tapahtuvien ekologisten ja virkistysreittien suunnittelu on tehtävä asemakaavoituksella, koska nyt esitetyllä rakennesuunnitelman tarkkuustasolla tullaan haastaviin kysymyksiin ja mahdollisiin ristiriitoihin voimassa olevien oikeusvaikutteisten kaavojen kanssa. Ekologisen, vapaa-ajan ja virkistysverkoston suunnittelussa rakennesuunnitelmatasolla on syytä painottaa yhteistä tahtotilaa edellyttäviä kuntarajoja ylittäviä verkoston osia sekä isojen väylien estevaikutusta vähentäviä toimenpiteitä.

Elinkeinot ja yhteydet

Päärata kytkee koko seudun pääkaupunkiseutuun ja kasvukäytävään, ja sen kehittäminen ja lisäraiteet ovat edellytys sille, jotta saadaan jo hyvin ruuhkaiselle radanosalle mahtumaan uusia asemia ja lisää liikennettä. Nyt Elinkeinot ja yhteydet -kartalla on osoitettu olemassa oleva lähijunaliikenne -yhteys pääradalle ja kehittyvä lähijunaliikenne -yhteyksiä järjestelyratapihalle ja oikoradalle, vaikka tämä ei taida olla edes tavoitteena. Nuolimerkinnoin on rakennesuunnitelman ulkoreunoilla pois päin rakennesuunnitelman alueesta osoitettu kehitettävät valtakunnalliset ratayhteydet. Merkinnöistä saa helposti sellaisen kuvan, että nykyistä päärataa Lempäälän kohdalla ei tarvitsisi ollenkaan kehittää ja että se palvelisi jo nyt hyvin lähijunaliikennettä, mikä ei pidä paikkansa. Pääradan kehittämistarve, niin lähijunaliikenteen kuin muunkin junaliikenteen osalta, tulisi osoittaa selkeästi rakennesuunnitelman kartoilla.

Rakennesuunnitelman yksi tavoitteista on ollut vastata teollisuuden tilatarpeisiin kaupunkiseudulla. Lempäälässä tarkastellut työpaikka-alueet Marjamäessä ja Tikinmaalla eivät kuitenkaan ole päässeet rakennesuunnitelmaan, vaikka ovat maakuntakaavan mukaisia työpaikka-alueita ja tarkasteltu Suurteollisuuden tilaa vievät investoinnit -selvityksessä (Business Tampere). Maakuntakaavan ratkaisut tulee toimia rakennesuunnitelman pohjana ja sen mukaiset työpaikka-alueet tulee olla mukana myös rakennesuunnitelmassa teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueina.

Tämä pykälä tarkistetaan kokouksessa.

Lempäälän kunnan hallintosäännön 5 luvun 1 §:n kunnanhallitus vastaa kaavoituksesta ja kunnan edunvalvonnasta ja on toimivaltainen päättämään asiasta.

Lisätietoja: kaavoituspäällikkö Teija Mäkelä, 044 4863418, teija.makela@lempaala.fi ja yleiskaavoittaja Sini Suontausta, 041 7302523, sini.suontausta@lempaala.fi

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa selostusosan mukaisen lausunnon Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta.
Käsittely	Keskustelun kuluessa Anita Huhtala esitti, että lausuntoon tehdään seuraava lisäys: ”Yritysalueiden suunnittelussa on ensisijaisesti nojattava olemassa olevaan infraan ja varauduttava myös siihen, ettei valtatie 3:n oikaisua välttämättä toteuteta. Pirkkalan ja Lempäälän välisen yritysalueen kaavoituksessa on huomioitava ekologinen verkosto ja seudun asukkaiden virkistysmahdollisuudet rakennesuunnitelmaa laajempina.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty yksi muutosehdotus, mutta sitä ei ole kannatettu, joten se raukeaa kannattamattomana. Puheenjohtaja totesi, että kunnanhallituksen päätökseksi on tullut pohjaehdotus.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Tiedoksi

Tampereen kaupunkiseutu (kirjaamo@tampereseutu.fi), yhdyskuntalautakunta, yhdyskuntajohtaja, projektijohtaja, kaavoituspäällikkö, yleiskaavoittaja

Kunnanhallitus 13.11.2023 § 269
481/10.00.00/2023

Tausta

Tampereen kaupunkiseudun valtuustot hyväksyivät kaupunkisedulle ensimmäisen rakennesuunnitelman vuonna 2010, joka tähtäsi vuoteen 2030. Suunnitelma tarkistettiin vuonna 2015, jolloin tähtäin oli vuosi 2040. Seutuhallitus käynnisti rakennesuunnitelman päivitystyön 27.4.2022 ja hyväksyi ehdotuksen Rakennesuunnitelma 2040 + lähetettäväksi kuntiin käsittelyyn kokouksessaan 25.10.2023.

Rakennesuunnitelma 2040+ raportti muodostuu selostuksesta ja kolmesta teemakartasta (Arki, Rakenne sekä Elinkeinot ja yhteydet) sekä koontikartasta. Rakennesuunnitelma nojaa seutustrategiaan Vehreä metropolimme 2040.

Tarkoitus

Rakennesuunnitelmalla linjataan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen ratkaisuja yli kuntarajojen seudullista elinvoimaa korostaen. Suunnitelman runkona on seudullisesti merkittävä maankäyttö ja siihen kytkeytyvä liikennejärjestelmä. Poliittisena tahdonilmauksena suunnitelman tarkoitus on vahvistaa kuntien sitoutumista omalla kaavoituksellaan seudullisiin linjauksiin. Rakennesuunnitelma on myös kaupunkiseudun viesti maakunnalliseen suunnitteluun. Rakennesuunnitelmalla tuetaan lisäksi seudun ja valtion välistä MAL-sopimusmenettelyä. Rakennesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen.

Lähtökohdat

Lähtökohta-analyysin mukaan aiempien rakennesuunnitelmien ratkaisut ovat jalkautuneet hyvin kuntien kaavoitukseen ja liikenteen suunnitteluun kaupunkiseudulla. Näin ollen rakennesuunnitelman päivitys laaditaan edellisissä rakennesuunnitelmissa tehtyjen yhdyskuntarakenteeseen liittyvien valintojen päälle, niitä kunnioittaen ja tarkentaen sekä toimintaympäristön muutokset huomioiden. Työ pohjaa seudullisiin erillissuunnitelmiin mm. asumisesta, kestävästä liikkumisesta ja liikkumattomuudesta, sopeutumisesta ilmastonmuutokseen sekä viherverkosta ja elinkeinon suurinvestoinneista. Selvitykset on esitetty suunnitelman tausta-aineistona.

Valmistelu

Työtä ovat ohjanneet kunnanhallitusten yhteiskokouksessa 10.1.2023 hyväksytyt tavoitteet:

1. Eheyttämme yhdyskuntarakennetta

2. Kehitämme keskustoja ja keskuksia
3. Parannamme asuinympäristöjen kauneutta, laatua ja monipuolisuutta
4. Vahvistamme elinkeinoelämää ja kansainvälisyyttä
5. Lisäämme kestävästä liikkumisesta
6. Suunnittelemme palveluja ja palveluverkkoa seudullisesti
7. Vahvistamme vetovoimaista vehreyttä
8. Huomioimme energiamurroksen

Rakennesuunnitelma koottiin kolmessa vaiheessa seutustrategian painopisteiden pohjalta. Lumoava arki teemassa käsiteltiin seudullisesti merkittävä keskusverkko, kestävä liikkuminen, palveluiden sijoittumisen periaatteet ja siniviherverkoston kehittäminen. Fiksun kasvun teemassa käsiteltiin joukkoliikennejärjestelmä, väestönkasvu ja sen kohdentaminen sekä asuinalueiden eriytymisen ehkäisy. Maailmalle auki teemassa käsiteltiin seudullisesti merkittävät yritysalueet, työpaikkakeskittymisen painopisteet sekä kansallinen ja kansainvälinen savutettavuus.

Lausunnot

Rakennesuunnitelma 2040 + luonnoksesta pyydettiin lausuntoja kaupunkiseudun kunnilta, viranomaisilta ja kehittäjäorganisaatioilta 2.6-22.8.2023. Lausunnoissa rakennesuunnitelman tavoitteita pidettiin perusteltuina, ja niiden toimeenpanoon saatettiin yleisesti sitoutua. Rakennesuunnitelman kokonaisvaltaisuutta pidettiin myös yleisellä tasolla onnistuneena. Kannanotoissa nousi esille viherrakenne ja rakennesuunnitelman rooli sen kehittämisessä. Lisäksi tunnistettiin ristiriitoja rakennesuunnitelman osoittaman kasvun ja kestävyuden samoin kuin elinkeinoelämän ja viherverkoston välillä.

Lausunnoissa tuotiin myös esille, että rakennesuunnitelma ei ole kaikilta osiltaan maakuntakaavan mukainen. Kantaa otettiin voimassa olevan maakuntakaavan puolesta, kuin myös näkemyksiä huomioitavaksi uudella maakuntakaavakerroksella.

Lausunnoissa esitettiin vain vähän konkreettisia muutosehdotuksia tai vaatimuksia liittyen rakennesuunnitelman sisältöihin. Muutokset liittyivät karttamerkintöjen selitteisiin sekä joidenkin alue- tai yhteysmerkintöjen muuttamiseen. Myös lähijunaliikenteen verkko nousi kommentteissa esille.

Lausunnoissa otettiin lisäksi kantaa seudullisen kehittämisen priorisointiin ja toimeenpanovaiheen ohjelmointiin. Rakennesuunnitelman vaikutusten arvioinnin todettiin olevan yleispiirteinen ja kiinnittävän vain vähän huomiota taloudellisiin vaikutuksiin.

Seutuhallitus käsitteli lausunnot, hyväksyi lausuntoastineet ja tehdyt korjaukset raportin selostustekstiin ja kartoille kokouksessaan 25.10.2023

Päätöksenteko

Seutuhallitus esittää, että kaupunkiseudun kunnat hyväksyvät Rakennesuunnitelman 2040+ -raportin sisältäen kartat valtuustoissa.

Rakennesuunnitelma 2040+ tiivistelmä

Tampereen kaupunkiseudun 3. rakennesuunnitelma ”Vehreä metropolimme” on kaupunkiseudun kuntien yhteinen tahtotila seudun tulevaisuuden ratkaisuihin. Edellinen rakennesuunnitelma on vuodelta 2015.

Tampereen kaupunkiseutu kasvaa ja kehittyy toiminnallisena kokonaisuutena. Kuntien yhteiset rakennesuunnitelmat ovat vuodesta 2010 vahvistaneet seudun elinvoimaa osoittamalla seudullisesti merkittävät ratkaisut ja yhteistyön tarpeet. Rakennesuunnitelmat ovat pohjautuneet seutustrategioihin ja linjanneet yhdyskuntarakennetta eheyttämisen, keskustojen kehittämisen, joukkoliikenteen, asuntotuotannon ja väestönkasvun osalta.

Rakennesuunnitelman 2040 päivityksen käynnistyessä kaupunkiseudulla on vahva kaavatilanne, mikä on työn keskeinen lähtökohta. Kuntien yleiskaavat on uudistettu tukemaan rakennesuunnitelmaa ja seudulliset ratkaisut viety maakuntakaavaan. Toinen lähtökohta on seudullisten erillissuunnitelmien ja selvitysten hyvä ajantasaisuus.

Edelliset rakennesuunnitelmat ovat toteutuneet hyvin väestön kasvun, asuntotuotannon määrän ja vahvan joukkoliikenteen käynnistymisen osalta. Jatkossa elinkeinoelämän maankäyttö sekä asumisen ja asuin- ympäristöjen laatu kaipaavat vahvempaa yhteistyötä. Myös kestävän liikkumisen eteen tulee tehdä vielä paljon työtä. Rakennesuunnitelman päivityksessä on huomioitu myös nousevina teemoina luontoekosysteemi, asuinalueiden eriytyminen ja uusi teollisuus. Seutustrategia Vehreä metropolimme 2040 on myös vaikuttanut päivityksen sisältöön.

Rakennesuunnitelman 2040+ tavoitteet kytkeytyvät kolmeen kestävyYTEEN – ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN. Kaupungit ja kunnat ovat avaintoimijoita kestävän siirtymän toteuttamisessa paikallisin ratkaisuin. Kahdeksan tarkempaa tavoitetta nojaavat edellisen rakennesuunnitelman tavoitteisiin.

Ratkaisuja kuvataan kolmella teemakartalla: Arki, Rakenne sekä Elinkeinot ja yhteydet. Arjen kartta esittää seudullisesti merkittävät keskuksat, kestävän liikkumisen, palvelujen sijoittumisen ja seudun sini-vihreän verkoston. Rakenteen kartta kuvaa kasvun kohdentumisen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisyn sekä vahvan joukkoliikenteen vyöhykkeen. Elinkeinot ja yhteydet -kartalla tarkastellaan seudullisesti merkittävät yritysalueet, työpaikkakeskittymien painopisteet sekä kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus ja liikenneyhteydet. Lopuksi esitetään koostekartta keskeisimmistä painotuksista. Kartat ovat yleispiirteisiä ja nojaavat aiemmin hyväksytyihin rakennesuunnitelmiin. Niiden tarkoitus on korostaa ajankohtaisia teemoja, jotka kaipaavat erityistä huomiota.

Kaupunkiseudun rakennesuunnitelmalla on useita tehtäviä. Se on kuntien yhteinen viesti asukkaille, yrityksille, sijoittajille ja valtiolle siitä, millaista kaupunkiseutua haluamme rakentaa.

Yhdessä tekeminen on yhtä tärkeää kuin sen tuotoksena syntynyt lopputulos. Asiantuntijavalmistelun ja poliittisen ohjauksen lisäksi seudun asukkaat ovat osallistuneet päivitykseen. Myös elinkeinoelämän asiantuntijuutta on hyödynnetty valmistelussa. Valmistelun loppuvaiheessa rakennesuunnitelmaluonnos on ollut lausuttavana kaupunkiseudun kunnissa ja sidosryhmillä.

Kuntien valtuustojen hyväksyttyä rakennesuunnitelman 2040+ käynnistyy valtion ja kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2024-2027 valmistelu. Rakennesuunnitelma on oikeusvaikutukseton.

Lisätietoja kunnanjohtaja Heidi Rämö, puh. 040 133 7803

Päätösehdotus	Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy Rakennesuunnitelman 2040+ -raportin sekä siihen sisältyvät kartat.
Käsittely	<p>Keskustelun kuluessa Anita Huhtala esitti, että rakennesuunnitelmasta poistetaan Puskiaisten moottoritien viittaukset ja karttamerkinät.</p> <p>Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että Anita Huhtalan tekemä muutosehdotus raukeaa kannattamattomana ja kunnanhallituksen päätökseksi tulee pohjaehdotus.</p>
Päätös	<p>Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.</p> <p>Merkittiin pöytäkirjaan, että kaavoituspäällikkö Teija Mäkelä poistui kokouksesta tämän pykälän päätöksenteon jälkeen 15.54.</p>
Otteet	Seutuhallitus
Tiedoksi	Kunnanjohtoryhmä, Kaavoitus